

організації. Персоналові виправних установ необхідно створювати всі умови для того, щоб вони були зацікавлені у такій співпраці, відчуваючи свою потрібність та дотичність до абстрактної довгоцільової мети виправлення й ресоціалізації засуджених.

Література:

1. Лучко С. В. Співвідношення соціальної та виховної роботи із засудженими в установах виконання покарань. *Право та управління* : електрон. наук. вид. / Нац. ун-т держ. податк. служби України ; голов. ред. П. Мельник. 2012. № 2. С. 459–472. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals>

2. Огляд результатів організації соціально-виховної та психологічної роботи із засудженими в установах Державної пенітенціарної служби України у першому півріччі 2019 року. URL: <http://www.kvs.gov.ua/peniten/control/main/uk/index>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-266-4/88>

ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ ІДЕЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ М. С. ГРУШЕВСЬКОГО

Маланська В. А.

студентка 2 курсу

факультету економіки та права

Міжнародний гуманітарний університет

Науковий керівник: Крижановська Т. О.

кандидат філософських наук,

доцент кафедри мистецтвознавства

та загальногуманітарних дисциплін

факультету економіки та права

Міжнародний гуманітарний університет

м. Одеса, Україна

Філософське осмислення історичного руху українського народу є дуже актуальним з огляду на ті події, що відбуваються зараз у світі, а саме повномасштабного вторгнення російських військ на територію України. Як зазначають дослідники, «Зараз точиться війна, зокрема, і за нашу історію» [1]. На даному історичному етапі відбуваються «тектонічні» зсуви, що торкаються багатьох західних і східних країн, а в особливості України, коли кожен має зрозуміти хто ми є насправді. Необхідно доторкнутися до головної ідеї, заради якої український народ висловлює свою позицію, йде проти системи, готовий віддати

найцінніше – життя своїх синів та дочок. Протягом значного періоду історії ми, українці, боролись за те, щоб жити на своїй землі, у своєму домі, у волі, мирі й злагоді з іншими народами, ми завжди боролись за свою національну ідею. Кожен період української історіософії має своїх представників, які доносили до народу ідеї національної єдності та свободи, враховуючи філософські погляди та питання того часу. Яскравим діячем особливого періоду нашої історії є Михайло Грушевський.

Метою цієї статті буде осмислення, аналіз та структуризація основних ідей національної держави М. С. Грушевського. Адже нам важливо зрозуміти не стільки його історичні погляди, скільки філософське підґрунтя, що дає можливість більш осмисленої та багатогранної інтерпретації. Для початку потрібно поставити перед собою кілька завдань, а саме: – сформувати історіософський портрет М. Грушевського; – простежити основні історіософські напрями в яких рухався М. Грушевський ; – відокремити основні національні ідеї та прагнення діяча з філософської точки зору; – сформувати власну думку, щодо історіософської позиції даного мислителя.

Михайло Сергійович Грушевський (1866-1934 рр.) – видатний учений і політичний діяч, один із засновників і прихильників української ідеї. Основні його твори – «Історія України-Руси», «Нарис історії кийівської землі», «Хто такі українці і чого вони хочуть» та ін. Після себе М. Грушевський залишив понад 2 тисячі творів.

Звернувшись до джерел, ми можемо сформувати портрет молодого прогресивного та сповненого ідей Михайла Грушевського. Він походив як по батькові, так і по матері з духовної сім'ї: «Я сам виріс, – він пише, – серед людей духовної школи, твердо сидів в церковних поглядах, і тому хоч ся атмосфера була і для мене досить нуднувата, але іншою я не дуже-то мав нагоду дихати і тому приймав і зносив її без протесту і опозиції. Пізніше, під впливом тої духовної кризи, в яку я попав, кінчаючи гімназію, я навіть силоміць наганяв себе, з поривів певного духовного «самоумерщвлення», під іго такої покори і церковним ухилам, церковним темам...» [2]. Тобто, ми бачимо, що М. Грушевський зростає в духовному родинному оточенні, яке, до того ж було насичено широю любов'ю до всього українського, незважаючи на досить часті переїзди родини до інших земель. В своїй автобіографії майбутній автор «Історії України-Русі» пише: «... під впливом оповідань батька, що заховав тепле прив'язання до всього українського – мови, пісні, традиції, в мені рано збудилося й усвідомилося національне українське почуття, піддержуване книжками, тими рідкими поїздками на Україну...» [3, с. 4]. «Початки історіографічної рефлексії М. Грушевського сягають гімназійних часів. Саме тоді він уперше знайомиться із творчістю таких видатних українських істориків як М. Костомаров, П. Куліш, М. Драгоманов і В. Антонович. Власне, роздуми над їхніми працями, підсилені раннім і дуже потужним національним самоусвідомленням,

стали відправним пунктом формування як загально історичних, так і спеціально-історіографічних поглядів юнака» [4, с. 57]. М. Грушевський ствердив, що він перебрав від Максимовича «... два животворящі і невмирущі гасла... Нарід – як ціль і предмет наукового досліду і культурної праці, і – Неперерваність його історичної традиції як провідна нитка в усякім науковім орієнтуванні» [5, с. 247].

Щодо історіософських основ праць М. Грушевського, то зазначимо, що вчений ґрунтувався традиціями «українського радикального народництва, ... інтереси трудового народу – найвищий закон будь-якої громадської організації» [6]. Суб'єктом історичного процесу вважав народ як національну індивідуальність і національну цілісність. Народ був предметом його дослідження. Глибинні фактори людської життєдіяльності визначають смисл історії народу і видатної особи. Потреба у національному самовизначенні зумовлює характер міжнародних відносин: вони мусять будуватися на принципах свободи і суверенітету кожного народу. Кожний народ має свою історію. Виходячи з цієї історіософської концепції, Михайло Грушевський виробляв концепцію українського народу, що об'єднаний у національну цілісність психофізичними та культурними факторами. Сутність історіософської концепції М. Грушевського ґрунтується в 3 основних поняттях: народ, держава і герой в історії. Народ, у М. Грушевського, це поняття метафізики романтичного періоду, коли як держава – це анархо-соціалістичне поняття, і герой в історії відповідає позитивістській концепції, як метод пізнання. В народі Михайло Грушевський бачив найбільш дієву силу.

Вся історія українського народу – це пробуджена енергія національного самозбереження перед небезпекою видимої національної загибелі. На такому історичному ґрунті виростають ідеали українського народу: свобода, рівність і народний ідеал справедливості або автономії. Створена ним цілісна концепція українського історичного процесу увібрала в себе кращі здобутки сучасної йому світової української науки, була осяяна високою свідомістю і тому стала стрижневою ідеєю українського відродження. М. Грушевський репрезентував зовсім новий, вищий щабель національно-суспільної думки.

Основні напрямки філософської думки М. Грушевського – це розбудова української держави, національне визволення українського народу, загальнодемократичні перетворення, відродження самосвідомості народу в сучасний період, відновлення народної, української культури.

У своїй роботі «Хто такі українці і чого вони хочуть» він представляє концепцію широкої національно-територіальної автономії України, коли «українському народові разом з представниками інших народів України... буде забезпечено право рішати всі справи свого краю на місці...» [7, с. 6]. Ідея та намагання жити у вільній, відокремленій державі прийшла ще з 1840-х років, представники яких вважали, що

український народ є окремішним від інших, а поєднувати нас з іншими народами може лише давня історія походження всіх слов'янських племен. М. Грушевський виходив з федеративних ідей, тобто вважав, що Україна може бути в складі федерації з іншими країнами. Але на сьогоднішній день ми бачимо, що Україна – це повністю самостійна суверенна держава з самобутньою історією, традицією та майбутнім. Бо й справді, ми зовсім інші, ми маємо те, що не має будь-яка інша нація в світі. У нас тече кров великих предків, сповнена шаленим притоком волі, запалу, ідеї та добра.

Отже, можна зробити висновок, що національна ідея М. Грушевського ґрунтувалась на становленні вільної Української держави. Новітня концепція окремішності українського народу набула шаленого розмаху саме за діяльності М. Грушевського, який своїми працями, виступами, зверненням до народу доносив основні мотиви. Ми маємо розуміти, що ідеї М. Грушевського були прогресивними на той час і ґрунтувались на романтизмі та певній ідеалізації народу, його традиційного способу життя. Історіософські погляди видатного українського історика мають бути переглянуті в сучасному світі, що ні в якому разі не зменшує їх значущість, особливо в такий складний та переломний для нашої країни час.

Література:

1. Альфьоров О. Пояснює кандидат історичних наук Олександр Альфьоров / Facebook. Офіційна сторінка Національної академії наук України. 11.03.2022. URL: <https://www.facebook.com/NASofUkraine/posts/328551365968588>

2. Прицак О. Історіософія Михайла Грушевського / М. Грушевський. Історія України-Руси. К., 1991. Т. I. С. XL-LXXIII. URL: <http://litopys.org.ua/hrushrus/iur11003.htm>

3. Грушевський М. С. Автобіографія. Київ: 1926. URL: http://hrushevsky.nbu.gov.ua/cgi-bin/hrushevsky/person.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=0005428

4. Тельвак Вікторія, Тельвак Віталій. Михайло Грушевський як дослідник української історіографії. Київ-Дрогобич, 2005. 334 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Telvak_Vitalii/Mykhailo_Hrushevskiy_iak_doslidnyk_ukrainskoi_istoriohrafii.pdf?

5. Грушевський М. С. «Малороссийские песни» Максимовича і століття української наукової праці. Твори: у 50 т. / П. Сохань (голов. ред.), І. Гирич та ін. Львів: Світ. 2015. Т.10. Кн. 1. URL: http://hrushevsky.nbu.gov.ua/cgi-bin/hrushevsky/person.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21STR=0001208.

6. Кралюк П. Історіософія Михайла Грушевського. Національний університет Острозька академія: офіційний сайт. 25 листопада 2012. URL: <https://www.ou.edu.ua/ua/info/news/2012/11-25-1>

7. Грушевський М. Хто такі українці і чого вони хочуть. Центр навчальної літератури: 2019. 242 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-266-4/89>

ПРИЧИНИ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ВИНИКНЕННЯ КОНФЛІКТІВ В ОРГАНІЗАЦІЯХ

Махник А. Ю.

*здобувач вищої освіти другого (магістерського рівня)
спеціальності 053 – Психологія*

Горлівський інститут іноземних мов

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Науковий керівник: Дроздова Д. С.

*кандидат психологічних наук,
доцент кафедри психології*

Горлівський інститут іноземних мов

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

м. Дніпро, Україна

Будь-яка організація – це складна система, в якій є велика кількість взаємозв'язків, свої закони та соціальна взаємодія. В організаціях доволі часто виникають певні протиріччя серед співробітників, які нерідко переростають в конфлікти.

У психології конфлікт розглядається як зіткнення протилежно спрямованих та несумісних тенденцій, окремого епізоду свідомості або міжособистісних відносинах індивідів чи груп людей, що викликає певні емоційні переживання [6].

У свою чергу організаційний конфлікт розглядається як розбіжність поглядів окремих, певні зіткнення між особами або групою осіб, що часто мають місце через певні зміни зовнішнього середовища, через порушення внутрішнього регламенту та розпорядку компанії [4].

Серед найбільш розповсюджених причин організаційних конфліктів виділяють наступні:

1. В компанії відбуваються зміни. Часто причинами можуть слугувати зовнішні обставини, які призводять до певних вимушених змін з боку керівництва компанії для адаптації до нових реалій. змушує компанії вживати заходи та адаптуватися до нових реалій. Такими змінами можуть бути зміни умов праці, скорочення заробітної плати,